

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

BESLUT
2001-03-07

Diarienummer
231-42459-2000 1(9)

Naturvård och Fiske
Thorbjörn Schafferer

Till
/enligt sändlista/

Bildande av naturreservatet

Molla bokskog

i Herrljunga kommun

Beslut om bildande av naturreservat

och upphävande av äldre förordnande enligt 19§ naturvårdslagen

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (MB, SFS 1998:808) att det område, benämnt Molla bokskog, som avgränsas på bifogade karta (bilaga 1) skall utgöra naturreservat.

Länsstyrelsen beslutar vidare om upphävande av förordnande enligt dåvarande 19§ naturvårdslagen beslutat den 6 november 1969 med dnr IIIR11 10 69. Upphävandet skall gälla från den dag beslutet om reservatsbildningen vinner laga kraft.

Reservatsbildningens syfte

Syftet med reservatsbildningen är i första hand att bevara områdets värdefulla lövskogs- miljöer med tillhörande växt- och djurliv. Reservatsbildningen syftar i andra hand till att hålla området tillgängligt för naturstudier och friluftsliv.

Se vidare nedan under rubriken Skälen för reservatsbildning.

Beslut om föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att följande föreskrifter skall gälla (A-C nedan). Vidare meddelar Länsstyrelsen bestämmelser om skötselplan och förvaltning enligt 3 och 21 §§ samma förordning (D nedan).

- A. *Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområde.*

Utöver vad som är föreskrivet enligt andra författningar gäller följande i naturreservatet.

Det är förbjudet att

1. uppföra ny byggnad;
2. uppföra mast, antenn, torn eller annan anläggning;
3. anlägga väg eller parkeringsplats;
4. spränga, schakta, muddra, tippa eller fylla ut med massor;
5. dika, dikesrensa eller dämna;
6. anordna upplag;
7. slutavverka, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdsåtgärd;
8. skada eller bortföra torraka, vindfälle eller låga;
9. bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov, av berg, sten eller jord;
10. tillföra kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel;
11. tillföra gödselmedel;
12. kalka mark eller vatten;
13. framföra motordrivet fordon;
14. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart;
15. skada stenmur.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

16. anlägga ny stig;
17. dra fram mark- eller luftledning.

Utan hinder av föreskriften A7 får följande utföras: röjning och avverkning enligt bifogad skötselplan. Vidare får utan hinder av föreskriften A8 följande utföras: underhåll av väg, ledningsgata och märkt stig på det sätt som anges i bifogad skötselplan. Föreskriften A13 skall ej gälla de befintliga körvägar som anges på karta tillhörande bifogade skötselplan. Slutligen får utan hinder av föreskrifterna A6 och A13 åtgärder som erfordras för förvaltarens skötsel av reservatet enligt bifogad skötselplan utföras.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla intrång inom området.

Ägare och annan rättighetshavare förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas i reservatet i enlighet med bifogad skötselplan (bilaga 2):

1. utmärkning av reservatets gräns;
2. uppsättande av informationsskyltar;
3. underhåll av stigar;
4. röjning och avverkning i biotopvårdande syfte.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver vad som är föreskrivet enligt andra författningar gäller följande i naturreservatet.

Det är förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. göra upp eld;
3. plocka eller gräva upp växter;
4. samla in växter eller djur;
5. tillvarata eller på annat sätt skada torraka, låga eller vindfälle;
6. medföra okopplad hund;
7. rida;
8. cykla;
9. anordna orienteringstävling eller sätta upp fast orienteringskontroll;
10. tälta.

Föreskriften C3 skall dock inte hindra plockning av matsvamp och bär för husbehov.

D. Fastställelse av skötselplan för naturreservatet och beslut om förvaltare av reservatet enligt 3 resp. 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplan (bilaga 2) för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen utser vidare Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden till förvaltare av naturreservatet. Förvaltningen innebär ansvar för genomförandet av de åtgärder som anges i skötselplanen och som markägare m.fl. förpliktas tåla enligt föreskrifterna i punkt B ovan.

Beskrivning av naturreservatet

Allmänna uppgifter

Benämning:	Molla bokskog.
Kommun:	Herrljunga.
Församling:	Molla.
Läge:	Ca 4 km NNO om Molla kyrka. Öster om vägen nr 183 mellan Fristad och Herrljunga.
Gränser:	Se karta, bilaga 1.
Fastigheter och ägare:	Se förteckning, bilaga 3.
Areal:	29 hektar, varav bokskog 15 ha , övrig lövskog 10 ha, blandskog med grandominans 4 ha.
Kartor:	Ekonomiska kartan 7C 4h (Borgstena) och 7C 5h (Molla) Topografiska kartan Borås 7C NO och 7C SO
Strandskydd:	200 meter vid Mollasjön; täcker in del av reservatsområdet.
Förvaltare:	Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden (Västkoststiftelsen).

Naturförhållanden m.m.

Molla bokskog utgör ett dominerande inslag i landskapsbilden genom sitt läge i sluttningen ned mot Mollasjöns östra strand. Skogen är sedan länge ett omtyckt utflyktsmål och fick redan 1969 ett skydd enligt dåvarande naturvårdslagen.

Berggrunden i denna del av länet består av sura och intermediära gnejser, närmare bestämt förgnejsad granit och granodiorit, som båda förekommer på Mollasjöns östsida. I övre delen av bokskogen finns dessutom enligt bergrundskartan ett litet område med grönsten (metabasit), som troligen har bidragit till att en förhållandevis rik flora kunnat utvecklas här.

Den äldsta *bokskogen* finns i områdets södra del. Många av bokarna är mycket gamla och grova, och här finns även högstubbar och lågor av bok med ansenliga dimensioner. På de gamla träden har man här noterat mindre vanliga arter såsom lunglav, korallblylav och mossan späd frullania. Norr om denna skog finns också ett yngre bokbestånd.

Längst i norr övergår sluttningen i en ca. 50 meter hög, blockrik *bergbrant*, bevuxen med grandominerad blandskog. Inslag finns här av bl.a. lind, ek och bok.

Bokskogens *vegetation* är av s.k. lågörttyp. Här och var i sluttningen är marken källpåverkad, och utefter några av bäckdrågen i sluttningen är lundfloran rikare med inslag av blåsippa, lundstjärblomma och dvärghäxört.

Bland de *signalarter* - indikatorer på skogar med höga naturvärden - som påträffats i området kan nämnas lavarna rostfläck och grymig filtlav samt mossorna guldlockmossa och platt fjädermossa. Till de häckande fåglarna i området hör arter som spillkråka, stenkäck och stjärtmes.

Särskilt vid lövsprickningen på våren under vitsippornas och blåsippornas blomning är Molla bokskog ett välfrekventerat utflyktsmål.

Inga registrerade fornlämningar finns i området.

Markanvändning

Molla bokskog, och Stora Mollungen några kilometer österut, utgör de största kvarvarande bestånden av vidsträckta bokskogsområden som fanns bl.a. mellan Mollasjön och Sandsken åtminstone fram till slutet av 1600-talet. Indikationer på hur utbredd boken var i dessa trakter kan man få av bl.a. den karta över kronoallmäningen Ods skog som upprättades 1695-96.

På 1890-talets ekonomiska karta redovisas merparten av reservatsområdet som lövskog, som alltså i huvudsak bör ha utgjorts av bokskog. Kartan anger dock barrskog för den branta sluttningen längst i norr, där även i nutid barrträden dominerar.

Viss gallring utfördes i den södra (äldsta) bokskogen i början av 1960-talet, varvid dock gamla, grova bokar fick stå kvar. I sydvästra delen av området finns vidare ett mindre hyggesparti som härrör från en avverkning av gran i början av 1990-talet. Även i den norra bokskogen har gallring utförts vid något tillfälle under de senaste decennierna, men i övrigt lär någon skogsavverkning inte ha utförts i området under de senaste femtio åren.

I reservatet ingår också två numera igenväxande, stenmursomgärdade åkerlappar som hört till gården Hult. Stenmurar har anlagts även på andra platser i reservatet, bl.a. längs en del av gränsen mellan Hult och Törestorp.

Jakt bedrivs i området på såväl småvilt som klövvilt.

I den skyddade delen finns sedan länge parkeringsplats, markerade stigar och spänger samt en rastplats i bokskogen. Lederna genom bokskogen - Hultleden och Fjällastigen - har iordningställts av Molla byalag.

Referenser

Ahlin, Stellan. 1983. *Beskrivning till berggrundskartan Borås SO*. SGU, Serie Af, Nr 143.

Andersson, Leif. 1983. *Lövskogar i Herrljunga kommun*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, rapport 1990:2.

Appelqvist, Thomas m.fl. 1995. *Lövskogar i Älvsborgs län*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994:1.

Fredén, Curt. 1990. *Beskrivning till jordartskartan Borås NO*. SGU, Serie Ae, Nr 107.

Planeringsbakgrund

Huvuddelen av bokskogen i området omfattas sedan 1969 av skydd för landskapsbilden enligt dåvarande 19§ naturvårdslagen. Skyddet innebär förbud mot att utan Länsstyrelsens tillstånd uppföra ny byggnad, företa avverkning eller utföra barrskogsplantering.

Molla bokskog beskrivs i naturvårdsplanen (1974) för dåvarande Älvsborgs län som ett område med högt naturvärde för vilket naturreservat kan vara lämplig skyddsform. I lövskogsinventeringen över samma län (se Länsstyrelsens sammanfattande rapport 1994:1) utpekas Molla bokskog som ett av de mest skyddsvärda lövskogarna i länet.

I Herrljunga kommuns översiktsplan (ÖP 91) beskrivs Molla bokskog på följande sätt: "Bokskog. Rik på örter i ett vackert område. Betydelse för friluftslivet". Som mål/strategi anges "att skydda området mot allt som kan påverka det skadligt".

Området har under 1997 avgränsats och beskrivits i Skogsstyrelsens inventering av s.k. nyckelbiotoper. Den beskrivna nyckelbiotopen har en areal av drygt 23 hektar och är därmed en av länets största.

Molla bokskog har föreslagits ingå i EU:s nätverk av skyddade naturområden, benämnt Natura 2000. Bokskogen ingår också som en del i ett LIFE-projekt, som innebär att EU bidrar ekonomiskt till reservatsbildningen.

Skälen för reservatsbildning

De värden som ligger till grund för reservatsbildning utgörs främst av förekomsten av

- gammal bokskog med rik fauna och flora
- naturskog i branter
- källpåverkade miljöer med rik flora.

Bokskogens värde sammanhänger med att den har relativt stor areal, har lång kontinuitet som bokskog och är relativt orörd med bl.a. många gamla träd. Förutom de biologiska värden har bokskogen betydelse för landskapsbilden genom sitt exponerade läge i slutningen vid Mollasjön och främst om våren som utflyktsområde för allmänheten.

Åtgärder som kan hota dessa värden är t.ex.

- avverkning och andra åtgärder såsom bortforsling av vindfällan, lågor och torrakor
- sönderkörning av källkärr och andra fuktiga-blöta markområden
- plockning eller insamling av hotade växt- och djurarter.

Förutsättningar för att de angivna värden ska kunna bevaras eller utvecklas är bl.a. att

- lövskogen i huvudsak lämnas till fri utveckling
- källkärr och andra biologiskt rika miljöer bevaras opåverkade.

För att friluftslivets intressen ska kunna tillgodoses utan att naturvärdena påverkas negativt bör de befintliga, markerade stigarna i området bibehållas.

Det skydd som gällt för området sedan 1969 bedöms inte som tillräckligt för att bevara naturvärdena i området. Bl.a. saknas föreskrifter till skydd för de gamla, grova höststubbar och lågor av bok som förekommer i området.

Ärendets beredning

Efter att markägarna informerats om reservatsutredningen, påbörjades under 1999 värderingar och förhandlingar om ekonomisk ersättning. Större delen av reservatsområdet har därefter förvärvats av Naturvårdsverket. För övriga delar har Länsstyrelsen tecknat avtal om intrångsersättning.

Förslag till reservatsbildning har remitterats den 6 november 2000. Kommunen och Naturvårdsverket har tillstyrkt reservatsbildningen. Någon erinran från berörda markägare har inte inkommit.

Jägareförbundet Västra Götaland tillstyrker under förutsättning att jakten inte inskränks och att jakt med hund är tillåten även i framtiden.

Naturvårdsverket anser att skötselplanens mål skall kompletteras med mått som möjliggör uppföljning och utvärdering. Länsstyrelsen avser dock att behandla denna fråga gemensamt för ett större antal skogsreservat inom ramen för övervakningen av länets reservat.

Länsstyrelsens bedömning

Som framgår ovan har området Molla bokskog betydande naturvärden knutna till främst till bokskogen. Området har vidare intresse för friluftslivet.

Enligt Länsstyrelsens mening föreligger ett stort allmänt intresse av att förstärka skyddet för områdets värden. Eftersom dessa är av den karaktären att de lätt kan spolieras, t.ex. genom skogsbruksåtgärder, bör ett lämpligt skydd övervägas. Bl.a. på grund av områdets relativt stora areal och det omfattande intrång som förbud mot skogsbruksåtgärder innebär gör Länsstyrelsen bedömningen, att området bäst ges ett långsiktigt skydd genom att naturreservat inrättas.

Några motstående allmänna eller enskilda intressen av betydelse har inte framkommit i ärendet. Beträffande jakt i reservatet har Länsstyrelsen den 5 oktober 2000 träffat nyttjanderättsavtal som omfattar den helt dominerande delen området.

Genom att området förordnas som naturreservat kan också intentionerna i kommunens översiktsplan anses tillgodosedda, liksom hushållningsbestämmelserna i 3 kap. MB.

Upplysningar

Ytterligare inskränkningar mm

Om det framgent visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får Länsstyrelsen enligt 7 kap. 5 § 3st. MB meddela särskilt beslut om detta.

Upphävande och dispens

Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § 1 st. MB upphäva meddelad föreskrift för reservatet eller upphäva reservatet i sin helhet.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § 2 st. MB meddela dispens från gällande föreskrifter.

Beslut om upphävande eller dispens får enligt 7 kap. 7 § 4 st. MB meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning. Vidare gäller enligt 7 kap. 26 § MB att dispens från gällande föreskrift endast får meddelas om det är förenligt med föreskriftens syfte.

Påföljder

Enligt 29 kap 8 och 9 §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap 5 och 30 §§ MB kan medföra straffansvar.

Ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft den 15 maj 2001.

Kungörelse

Detta beslut skall kungöras i ortstidning (Borås Tidning, Göteborgsposten). Sakägare skall anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i tidningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande får del av beslutet, se bilaga 5.

I detta ärende har länsöverdirektören Göran Bengtsson beslutat och naturvårdsintendenten Thorbjörn Schafferer varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även deltagit Jonas Ledelius, rätts- och veterinärenheten, Kristina Malvemyr, plan- och bostadsenheten, Malin Larsson, kulturmiljöenheten, och Sven Swedberg, naturvårds- och fiskeenheten.

Göran Bengtsson

Thorbjörn Schafferer

Bilagor

Bilaga 1. Karta till beslutet

Bilaga 2. Skötselplan

Bilaga 3. Fastighets- och ägarförteckning

Bilaga 4. Sändlista

Bilaga 5. Hur man överklagar